

Otto Sinisalo

Tosiasioita maailmalta –sarjakuvan piirtäjä Karstein Volle yhdistää töissään satiiria, politiikkaa, surrealismia ja info-grafiikkaa. Sarjainfo selvitti tosiasiat Vollesta.

Tosiasioita Vollesta

Norjalaisyyntyinen, Suomessa asuva Karstein Volle (s. 1974) on sarjakuvapiirtäjä, joka taklaa töissään maailman sisäänrakennettua absurdiutta. Tosiasioita maailmalta -stripit ovat kuolemanvakavia opetussarjakuvia, joissa Volle opastaa lukijaa 2000-luvun mielipuolisuuteen. Hän tekee selväksi että nämä ovat Faktot: mustekynät parittelevat Bermudalla, portaat keksittiin vuonna 1819 ja maailmatalous on Eiffel-tornin alle kaivetussa bunkkerissa asuva koira, jonka terveydentilasta voi päätellä pörssikurssien nousut ja laskut.

Volle on julkaistu muun muassa norjalaisessa Dagbladetissa, mutta suomalaisille hän lienee parhaiten tuttu

Suomen Kuvalehdestä, joissa Tosiasioita on ilmestynyt huhtikuusta alkaen ja jonka nettisivuilla Vollella on oma Facts from the World -blogi. Keväällä julkaistu Käsi sydämellä – 100 tosiasiaa maailmalta -antologia on ensimmäinen Vollen töistä koottu suomenkielinen kirja.

Taiteilijan muotokuva nuorena miehenä

Vollen tie suomessa asuvaksi ammattikuvantekijäksi on monivaiheinen, kulkien Kokkolan kautta takaisin Norjaan ja sieltä jälleen Helsinkiin, jossa mies nykyisin vaikuttaa.

– Muutin Suomeen ensimmäistä kertaa ollessani 18. Menin opiskelemaan kuvataidetta Kokkolan Pohjoismaiseen taidekouluun. Tulen alun perin 3 000 hengen tuppukylästä, jossa nuorille ei ollut mitään muuta tekemistä kuin partio, jalkapallo ja naapurikaupungin Gangbang-yhtye. Ensimmäisen rock-keikkani näin vasta 16 vuoden herkässä iässä. Kokkolan kulttuurielämä oli tähän verrattuna valtava kontrasti: siellä oli oikeaa alakulttuuria ja paljon aloittelevia bändejä.

– Päätin alkaa sarjakuvantekijäksi 10-vuotiaana, 17-vuotiaana halusinkin taidemaalariksi ja muutin taas mieleni valmistuttuani 24-vuotiaana. Tuolloin en halunnut olla missään tekemisissä

TOSIASIOITA MAAILMALTA

Jean Paul Sartrea pidetään eksistentiaalisen isänä.

Hänen kirjansa 'Inho', 'Muuri' sekä 'Minän ulkoisuus' ovat maailmankuuluja.

Hän kirjoitti likaisessa ja hämärässä vuokramurjussa.

Menestys teki Sartresta gurun, joka sai käyttää vapaasti isoja autoja, naisia ja viiniä.

Kaikki luulivat Sartren lopettaneen kirjoittamisen, mutta nyt Tosiasioita maailmalta paljastaa Sartren läpimurtonsa jälkeen kirjoittamat teokset.

Tutkijan katseesta ja estetiikan dialektiikasta.

Dionysismi ja ekstaattiset massarituaalit.

Patriarkaaliset puitteet transkendentiaalisilla alueilla.

VOLLE

Tosiasioita maailmalta -sarjakuvasta on ilmestynyt Norjassa kolme kokooma-albumia.

”klassisen” taiteen kanssa. Oikeastaan valmistuin Norjan taideakatemiasta väärään aikaan. Taidepiirien ilmapiiri oli sisäisten riitojen tulehduttama ja halusin pois. Nykyään tilanne on parempi, mutta silloinen taideilmasto ajoi minut takaisin sarjakuvien pariin.

Vaikka Volle olikin kiinnostunut sarjakuvista, hän ei piirtänyt niitä ammattimaisesti ennen vuotta 2001. Norjalainen sarjakuva eli 1990-luvulla kiinnostavaa aikaa.

– Norjassa sarjakuva-alakulttuuri lähti silloin nousuun, perustettiin muun muassa No Comprendo Press ja Jippi comics. Itse innostuin yhdysvaltalaisesta vaihtoehtosarjakuvasta. Dan Clowesin tuotantoon tutustuminen oli todella herättävä kokemus. Ymmärsin mitä sarjakuvalla voi tehdä – käsitellä todellisia aiheita ja ihmisiä fantasioiden sijaan. Yritin itse piirtää sarjakuvia, mutta en keksinyt hahmoja, joista olisin halunnut kertoa. Sarjakuvani jäivät pöytälaatikkoon.

– Vuoden 2001 syksyllä, pari viikkoa New Yorkin terrori-iskujen jälkeen, maistelin olutta ystäväni Andersin kanssa helsinkiläisessä Meripubissa. Anders lohkaisi vitsin – ruotsinkielisellä sanaleikillä, jota ei valitettavasti voi kääntää suomeksi. Naurettuani aikani sanoin, että jonkun pitäisi tehdä tuosta sarjakuva. Tuolloin minulla ei ollut erityisiä tulevaisuuden näkymiä, joten tein vitsimielessä neljä sivua Tosiasioita maailmalta -strippejä ja lähetin ne eri kustantajille. Ne päätyivät

Bladkompanietin Smult-antologialehteen ja minua pyydettiin toimittamaan 2 uutta sivua materiaalia kuukaudessa.

I fremtiden on toinen Vollen tunnetuimmista sarjakuvista. Pidempinen

Tosiasioita-sarjakuvien sijaan kajahtaneita tulevaisuusvisioita esittelevä I fremtiden (Tulevaisuudessa) on strippisarja.

– I fremtidenin piirtämisen aloitin, koska Tosiasioita maailmalta ei taipunut perinteiseen strippiformaattiin. Halusin tehdä scifi-stripin, josta puuttuvat tavallisimmat scifi-kliseet. Samalla se on sarjakuva, johon voin sisällyttää mitä ikinä haluan. I fremtiden alkoi osittain sanomalehtien horoskoppien innoittama. Katseltuani horoskooppeja päätin, että pystyisin itse parempaan. Jos kerran pitää suoltaa täyttä puppua tulevasta, miksei voisi samalla unohtaa perinteisen horoskoopin epämääräisyyden? Ei ”valmistaudu johonkin muutokseen, joka saattaa olla hyvä”, vaan ”tulevaisuudessa oranssia väriä ei enää ole”. Paljon parempaa, viihdyttävämpää ja kiinnostavampaa!

Liken Into-alamerkille tehty Linkola-pamfletin kansikuva.

Ei hahmoja, vaan konsepteja

Tosiasioita ja I fremtiden -striippien tyyli löytyi nopeasti. Ennen pitkää sarjat leivisivät lukuisiin lehtiin ja kokoelmiinkin julkaistiin Norjassa.

– Tyyli syntyi luonnostaan kun olin keksinyt konseptin. Hain mallia lentokoneiden pelastautumisohjeista ja opettavaisista sarjakuvista, joita löytyi aikanaan norjalaisesta Mustanaamio-lehdestä: ”kuinka rakennat teltan linnunkakasta” ja vastaavia kuvitettuja ohjeita. Noiden vanhojen sarjojen pötkö ”nyt opit jotain, poju!” –henki on pohjimmiltaan hyvin hauska.

– Tosiasioita maailmalta -striippien on tarkoitus näyttää dementoituneelta, mielisairaana koostamalta tiedotteelta vaikkapa Iranin tilanteesta. Piirrän itse asiassa melko paljon käsin saadakseni stripit näyttämään clipartilta. Valitut palat on yksi myös tärkeä inspiraation lähde. Kun ensimmäistä Tosiasioita-kokoelmaa koostettiin, Valittujen palojen malli oli mielessä läpi koko prosessin.

Vollen ongelma samastuttavien hahmojen suunnittelun suhteen ratkesi Tosiasioita-idean myötä.

– Hahmovetoisen sarjakuvan sijaan olen tehnyt konseptivetoisia sarjakuvia. Oletan että yleensä ihmisten ensivaikutelma sarjakuvistani on keho: mitä ihmettä tässä tapahtuu? Kun tulee selväksi, että nämä ovat vitsejä eivätkä totta, he joko tajuvat sarjan idaan tai eivät tajua sitä lainkaan. Tosiasioita maailmalta on melko polarisoiva strippi. En ole koskaan

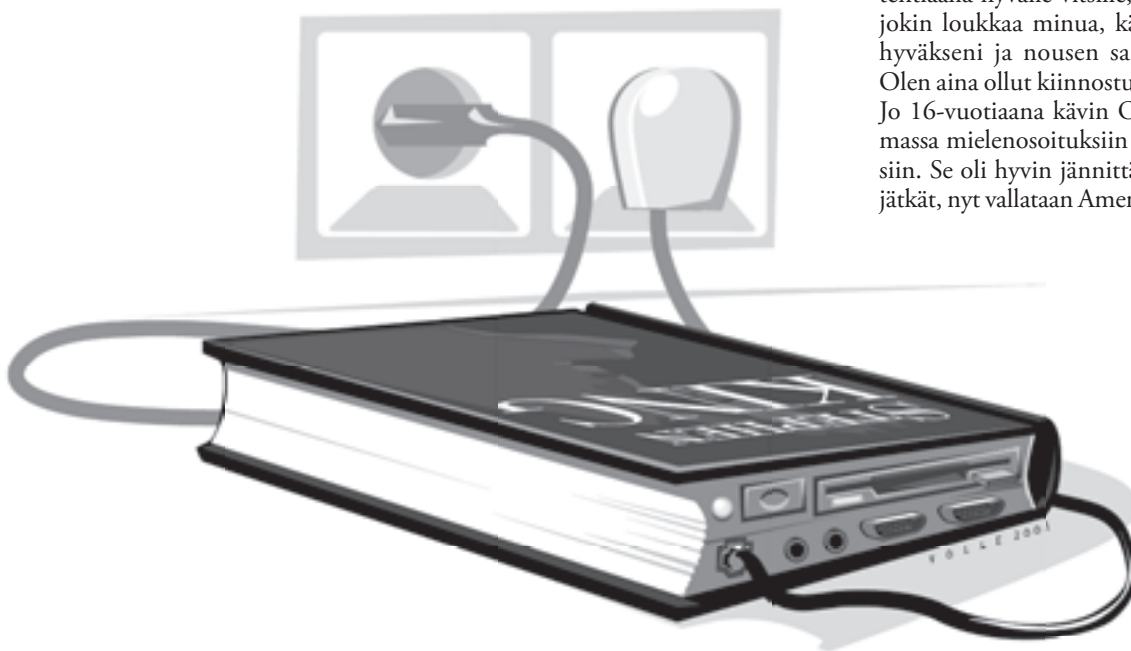
Kuvituksia NYT-liitteeseen.

kyennyt tekemään alimman yhteisen nimittäjän mukaista huumoria. En pystynyt tekemään sarjakuvaa Timmystä ja tämän puhuvasta koirasta, joten päädyin tekemään tällaista. Silti uneksinkin Timmystä. Ja siitä koirasta.

Poliittinen eläin

Vaikkei Tosiasioita maailmalta olekaan poliittinen pilapiirros sanan varsinaisessa merkityksessä, on se syvästi yhteiskunnallinen. Kuinka usein piirtäjä ottaa aiheensa suoraan otsikoista?

– Se riippuu. Jos näen uutisessa potentiaalia hyvälle vitsille, teen sen. Ja jos jokin loukkaa minua, käytän tilaisuutta hyväkseni ja nousen saippualaatikolle. Olen aina ollut kiinnostunut politiikasta. Jo 16-vuotiaana kävin Oslossa osallistumassa mielenosoitukseen ja talonvaltauksiin. Se oli hyvin jännittävää aikaa. ”Hei jätkät, nyt vallataan Amerikan lähetystö!”

ynnä muuta vastaavaa uhoa. Jokin tuosta asenteesta jäi elämään minussa. Poliitikka on kuitenkin vain osa kokonaisuutta, eikä missään tapauksessa kaiken tekemiseni summa.

Vaikka Vollen sarjakuvia voisi helposti pitää kyynisinä, tuntuu tekijällä kuitenkin olevan asioita, joista hän aidosti välittää. Onko Volle idealisti?

– Idealisti? Ehdottomasti olen. Sarjakuvantekijän täytyy olla. Jos haluaa ansaita rahaa työllään, kannattaa opiskella enemmän merkonomiksi. Teen paljon ilmaista työtä järjestöille ja kustantamoille, joiden politiikkaa kannatan. Esimerkiksi kansia Into Kustannuksen pamfletteihin. Inton tyypit ovat todella aatteelleen omistautuneita, he julkaisevat varmaan 20 pamflettia joka vuosi, muun muassa Pentti Linkolaa ja muita kovan linjan luonnonsuojelijoita. On hauskaa osallistua edes välillisesti ja nähdä kaikkia näitä jännittäviä ideoita julkaistavan.

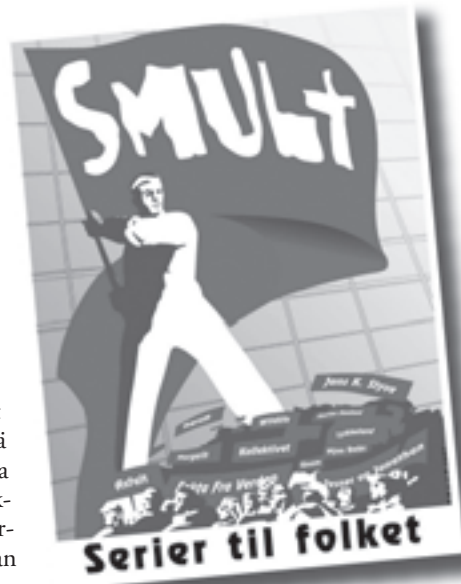
Eräänlaiseksi uutis- ja medianarkkariksi luokiteltava Volle seuraa maailmaa tiiviisti.

– Tabloidilehdet ovat aina olleet skeidaa, todellista alimman yhteisen nimittäjän kamaa. Kaikki tietävät sen, mutta ihmiset ostavat niitä silti samalla kun ostavat perheelleen ruokaa viikonlopuksi.

– Media keskittyy koko ajan suurempiin yhtiöihin. Yksi yhtiö tekee kirjan, kirjasta elokuvan, elokuvasta t-paitoja ja niin pois päin. Samalla näillä mediyhtiöillä on jatkuvasti suuremmat oikeudet käyt-

tää ihmisten ideoita. Vapaat markkinat tuovat mukanaan oman sensuurinsa. Lehdistön määrärahoja leikataan, ja vaikka lehtiä on koko ajan enemmän, niissä on aina vain vähemmän sisältöä. Lehdet saavat uutisensa yhteisiltä uutistoimistoilta sen sijaan, että palkkaisivat omat journalistinsa tutkimaan tai käyttäisivät omaa näkökulmaansa uutisoinnissa. Hyvä journalismi on näemmä huonoa bisnestä.

– Tämä on yksi vapaan markkinatalouden suuri vika: kaikki ovat periaatteessa vapaita toimijoita, mutta todellisuudessa kaikkea muuta. Suurilla yhtiöillä on tarve kasvaa suuremmiksi. Jokaisessa Oslon kadunkulmassa on 7-Eleven-kioski ja kun yksi yhtiö hallitsee lehtijakelua tällä tavalla, on koko ajan vaikeampi saada uusia teoksia esille. Vapaat markkinat eivät lopulta ole erityisen vapaat. Ajatus 'näkyvästä kädestä' on silkkaa hevospaskaa. Mikään ei säätele itseään. Osakkeenomistajat eivät huolehdi jatkuvuudesta tai sananvapaudesta.

Sarjakuva-antologia.

Pavlovin koira, mutta ei käskystä haukkuja

Vollen sarjakuvat ovat kuitenkin osa valtavirtaa, vaikka eivät populistisia olekaan – ilmestyväthän ne suurissa päivä- ja aikakauslehdissä. Onko piirtäjä koskaan törmännyt sensuuriin?

– Sensuuri on olemassa, mutta sen määrittely on

vaikeaa. Missä vaiheessa toimitusprosessi loppuu ja sensuuri alkaa? Kun työskentelee toimittajan kanssa, pitää luottaa siihen, että tämä tunnustaa hyvät juttusi ja osaa korjata huonot. Yleisesti ottaen minulla on ollut melko vapaat kädet. Kerran tein Tosiasioita-sarjakuvan geenimuunnelluista vihanneksista. Osa niistä oli äärioikeistolaisia maisseja, jotka vaanivat pellossa hakaristinauhat varsissaan. Lehden toimittaja ilmoitti, että vitisi on hyvä, mutta hakaristien piirtäminen ei. Luonnollisesti piirsin heti kolme uutta strippiä, joissa natsisymboli on näkyvästi esillä. Ne julkaistiin ilman vastalauseita, mikä teki koko farssista vielä hauskemman.

Amerikan ääniteteollisuus ja Sony esittelevät uusimman aseensa piraattikopiointia vastaan:

S.A.F.E. hearing

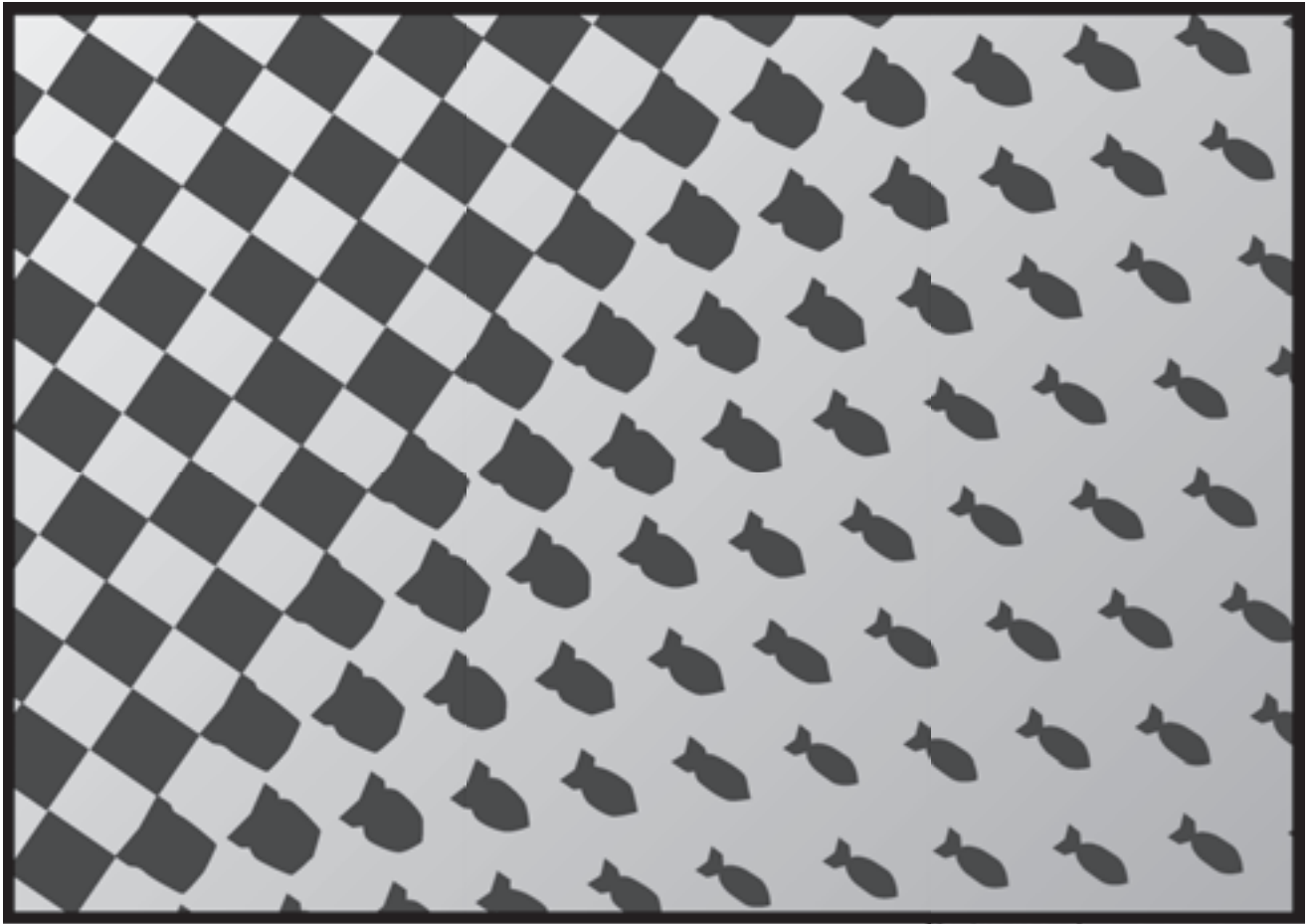
S.A.F.E. hearing on kuuntelemisen uusi ulottuvuus. S.A.F.E.-kuulokkeet ovat ensimmäisiä uuden standardin mukaisia.

Kun kuuntelet laillista musiikkia, ne lähettävät infraääntä joka stimuloi aivojasi tuottamaan endorfiinia.

Kuuntelija saa hyvän olon nauttiessaan laillisesti ostetusta musiikista.

Jos sen sijaan kuuntelet laittomasti ladattua musiikkia, kaksi neulaa puhkaisee tärykalvosi.

TOSIASIOITA MAAILMALTA

(Puhuttiin to. 15.1.2002) VOLLE 2002

– Kommentoin toisinaan ajankohtaisia tapahtumia, mutta en halua juuttua pelkästään yhteen aiheeseen. Ajankohdattaiset pilapiirroksiset kestävät huonosti aikaa. Ihmisten muisti on lyhyt, vuosia myöhemmin lukija ei enää ymmärrä aikanaan ajankohtaisen sarjakuvan satiiria. Sarjakuvia tehdessäni yritän ensisijaisesti naurattaa itseäni, mutta voin yhdistää sen kantaottavuuteen, mikä on hienoa. En kuitenkaan halua tulla profiloitua ainoastaan poliittiseksi pilapiirtäjäksi. Sarjakuvieni lähtökohta on aina absurdus, littyy se sitten sosiaalisiin normeihin tai politiikkaan. Jos minua ryhdyttäisiin pitämään ainoastaan poliittisena piirtäjänä, alkaisin tehdä pelkästään, mitä minulta odotetaan. Tällöin yleisö kyllästyisi ja lakkaisi kuuntelemasta.

Älä anna vihaksi näkyä, kuuluu satiirikon ykkössääntö. Mutta onko Volle vielä vihainen nuori mies kaiken postmodernin etäännyttämisen takana?

– En pidä itseäni vihaisena. Jos olen ärtynyt, pystyn kanavoimaan vihani nauruksi. Olisiko kohtelias Bill Hicks ollut hauska? Vihainen äänensävy vain korostaa komediallisuutta.

– Moni ihmisiä suuttava asia – kuten vaikka evoluutiokeskustelu, josta ihmiset yhä ihan tosissaan jaksavat vääntää kättä – on valmiiksi kypsää materiaalia komedialle. Kun aiheita

käsittelee huumorin kautta, ihmisten on helpompi samastua näkemykseeni siitä. Sarjakuva voi antaa uuden näkökulman ja pistää läpi sanomalehtien dogmista, uuspuheesta ja asenteista.

– Joskus on vaikea vastustaa kiusausta tehdä ajankohtaista sarjakuvaa. Kun Is-

Pasifistisia kirjoituksia eri ajoilta sisältävän kirjan kansikuva.

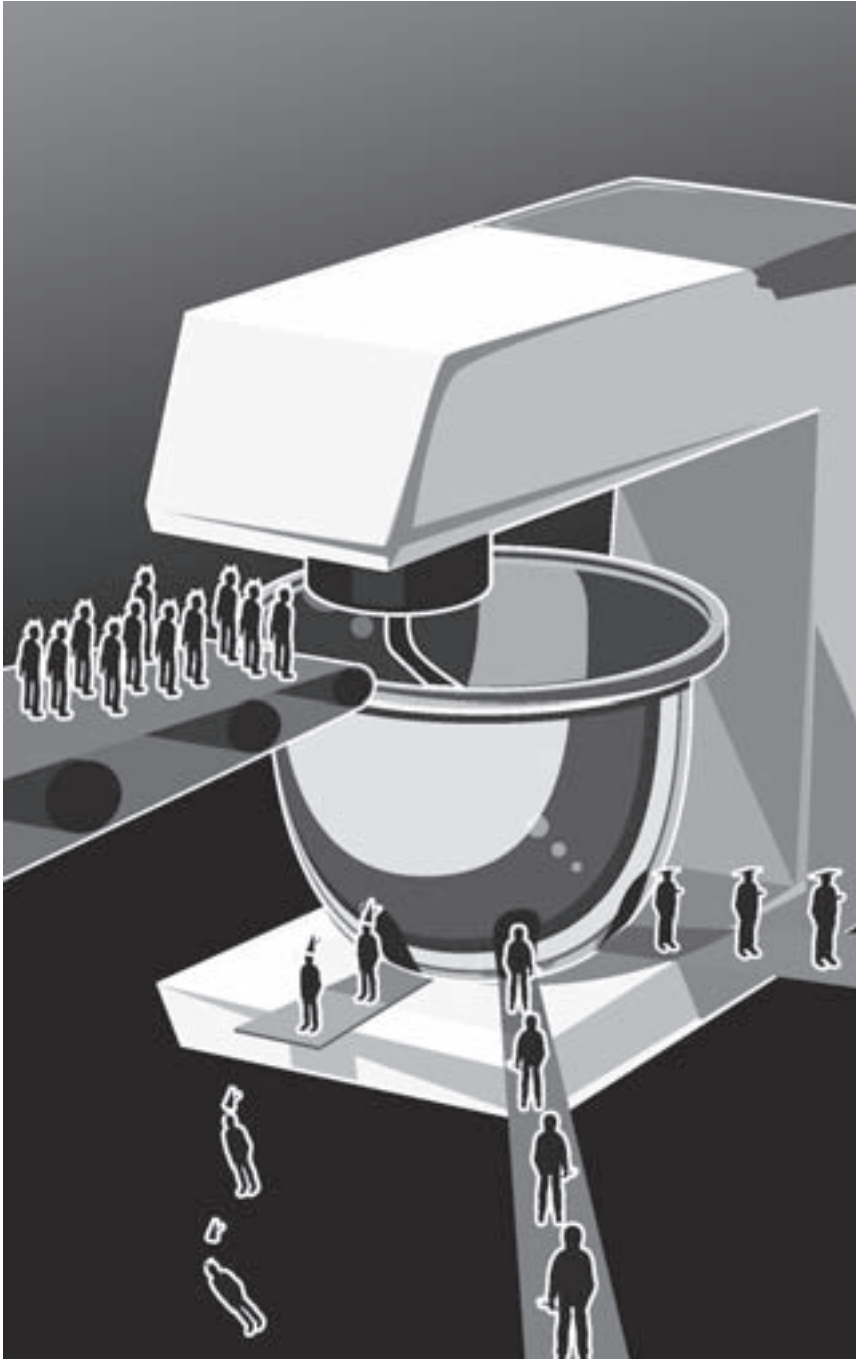
rael jälleen pommitti Gazaa, tein Ehud Olmertin ihmissuhdepalstan: ”Hyvä nimimerkki ärsyyntynyt: vangitse ja pommita naapureitasi, kokeile heihin uusia joukkotuhoukseita. Jos joku syyttää sinua ylireagoinnista, syytä heitä siitä, etteivät he pidä sinusta.”

– En kuvittele, että voin vaikuttaa ihmisiin kovinkaan paljoa. Mutta sanomalehdessä pystyy sanomaan vakavia asioita isolle yleisölle ja olemaan samalla hauska. Jos joku suuttuu, voi levitellä käsiään ja sanoa että hei, se on vain sarjissivu. Koska sarjakuvaa ei aina pidetä ”vakavana” taiteena, siihen pystyy piilottamaan paljon jäynää, jota ei muissa taiteissa voisi ilmaista tai joita ei muissa medioissa edes julkaistaisi.

– Vaikka ensisijainen tavoitteeni on naurattaa ihmisiä, toivon mukaan sanomalehtisarjakuvani ovat myös edes hiukan subversiivisia ja saavat ihmiset ajattelemaan. Kuusiruutuinen sarjakuva voi kiteyttää asian tehokkaammin kuin 15 sivua uutisia samasta aiheesta.

Sarjakuvien ohella Volle on myös muusikko, poliittisesti väritetyistä, new wave -henkisistä biiseistä tunnetun Nazca-yhtyeen nokkamies ja biisintekijä.

– Piirretty kuva ja sarjakuva vetoaa älyyn – se voi olla klisee, mutta siinä on totuutta. Musiikki vetoaa enemmän aivojemme alakertaan. lisko-osaan.

Koulu ja valta -kirjan kansi Into Kustannuksen pamflettien sarjaan.

lästynyt jatkuvaan valitukseen ja pohdin, eikö asialle voisi tehdä jotain.

– Kysyin, miksei vaikka Oslossa voisi olla toisenlaisia sarjakuvafestareita. En ollut koskaan aktiivisesti mukana järjestämässä Oslon festivaaleja, joten en voi ottaa siitä minkäänlaista kunniaa, mutta Oslon festivaalin kehittäminen alkoi melko nopeasti tuon viisi vuotta sitten käydyn kirjeenvaihdon jälkeen. Nykyään Oslon festivaali on todella elinvoimainen. Siellä käydessään tulee tunne, että on todistamassa jonkin uuden syntyä eikä ainoastaan tapaamassa Lucky Luken piirtäjää tai jotain. Dongery-kollektiivin ihmiset ja Oslon Serieteket ovat todella hyvin järjestäytyneitä ja ylläpitävät edistyksellistä festivaalia, joka esittelee hienosti mikä on relevanttia sarjakuvissa juuri nyt.

Onpa sarjakuva Vollen avustuksella tunkeutunut myös televisioihimme. FST:n palkittu Boktid-kirjallisuusohjelma hyödyntää Vollen sarjakuvia lähetyksissään.

– Tapasin aikanaan tuottaja Petteri Lindbergin Norjan lähetystössä. Hän kertoi suunnittelevansa kirjallisuusohjelmaa ja olevansa kiinnostunut käyttämään sarjakuvaa televisiossa. Boktidista muodostui ohjelma, jolla on viihdyttävä ja helposti lähestyttävä näkökulma kirjallisuuteen olematta silti populistinen. Piirrän neljän ruudun mittaisia tiivistelmiä kirjallisuuden klassikoista ja yritän löytää kustakin kirjasta tietyn painotuksen, jota käytän stripissä. Yritän saada Boktidin sarjakuvat toimimaan myös ilman, että katsoja tuntee teosta ennalta.

Mielipuoisuuden metodit

Vollen omintakeinen tyyli ei ole vedonnut kaikkiin ”perinteisemmän” sarjakuvan ystäviin. ”Osaatko oikeasti piirtää?”, kysyi eräs poika norjalaisilla sarjakuvamessuilla. Suomen kuvalehden lukijatkaan eivät ole kaikki olleet myytyjä Helmin ja Heikin viereen ilmestyneestä kummajaisesta. Vollen valitsema tyyli on kuitenkin klassisesti koulutetun piirtäjän tietoinen valinta.

– Jos minua pyydettäisiin, pystyisin kyllä piirtämään vaikka tuolin kynällä. Mutta kyse on lopulta taiteellisesta tehokkuudesta. Joku Yngvie Malmsten saattaa olla teknisesti maailman parhaita kitaristeja, mutta hän tuottaa ainoastaan huonoa musiikkia. Liasta suorittamisesta tulee urheilua, ei taidetta.

– Jos sarjakuvapiirtäjällä ei ole hyvää ideaa, ei hänellä ole mitään. Kaikki

– Vaikka en osaa tehdä minä-rakastansinua-sinä-vihaat-minua -sanoituksia, on minun vaikea etäännyttää itseäni musiikista samalla tavoin kuin sarjakuvista ja päädyn toisinaan kuulostamaan Nazcalle tekemissäni sanoituksissani aika naiivilta tai nihilistiseltä, riippuen vuorokaudenajasta.

– Silti kaikessa suosikkimusiikissani on mukana politiikkaa. Esimerkiksi Dead Kennedys onnistui yhdistämään taiteen politiikkaan ilman että se oli naurettavaa.

Sosiaalinen sarjakuva

Paitsi media-alaa yleisesti, Volle seuraa myös sarjakuvakentän kehitystä läheltä.

– Sarjakuvaskene muuttuu paremmak-

si päivä päivältä. Sarjakuva alkaa olla aika ”hip” näinä päivinä ja vetää puoleensa eri yleisöä kuin 20 vuotta takaperin. Elämme jännittäviä aikoja: Suomessa sarjakuva on muuttumassa sosiaalisemmaksi Sarjakuvakeskuksen ja Pitkämies-kaupan kaltaisten ilmiöiden kautta.

Norjalaisilla on Vollen mukaan vielä kirittävä.

– Vaikka en ole asunut Norjassa aikoihin, sanoisin että siellä ei ole vielä samanlaista sosiaalista kulttuuria: ihmiset tyytyvät yhä kökkimään omien pikku kukkuloidensa päällä. Viisi vuotta sitten kirjoitin avoimen kirjeen otsikolla ”Unelmafestivaalini”. Otin sillä kantaa Raptus-sarjakuvafestivaalin saamaan kritiikkiin – aikanaan Norjassa ei voinut puhua sarjakuvasta ilman, että päätyi puhumaan pahaa Raptuksesta. Olin kyl-

muu, kaikki tekniset piirtämisknoppit ovat ainoastaan koristelua. Tekninen piirtämistaito pitää opetella, jotta tietää mitä yleensäkin voi tehdä – ja mitä ei

tarvitse tehdä. Soittaessa kaikki soinnut pitää osata, mutta säveltäessä pitää valita mitä niistä käyttää.

– Sain kritiikkiä, kun aloin tekemään

juttuja pelkästään tietokoneellani. Keskustelu tietokoneella piirrettyjen sarjakuvien ”aitoudesta” on samanlainen aivovammainen debatti kuin 80-luvun riidat siitä, onko syntikalla tehty musiikki ”oikeaa musiikkia”. Kun aloin käyttämään tietokoneita, se oli vielä uusi, kehittyvä ilmiö taiteessa ja jokainen konesukupolvi on tuonut mukaan uusia työkaluja. Kuulun ensimmäiseen tietokoneiden parissa kasvaneeseen sukupolveen, joten olisi luonnontonta, jos en käyttäisi niitä. Tietokoneet avaavat uusia mahdollisuuksia samoin kuin halpa paperi ja muste aikanaan.

Konseptilähtöisen sarjakuvan tekeminen vaatii jatkuvaa ideoiden virtaa. Mistä siis kaikki tosiasiat tulevat?

– Ylhäältä tuleva inspiraatio on kaunis ajatus, mutta lopulta taiteilijan pitää vaan hakata päätään seinään ja tehdä töitä. Olen niin helkkarin itsekriittinen: minulla on ollut ideoita, jotka toteutin mielestäni huonosti, mutta kolme vuotta myöhemmin ne näyttävät ihan hyviltä. Sitä muuttuu pikku hiljaa nirsoksi omille ideoilleen ja niiden toteutukselle. Ehkä sitä kutsutaan taiteelliseksi prosessiksi? On liiankin helppoa olla itsensä pahin vihollinen ja ampua ideoita alas. Toivoisin, että olisin vähän vähemmän kriittinen. Voisin mennä konttorille aamukahdeksalta ja alkaa sylkeä ulos sarjakuvia, mutta se ei toimi niin. Kuulostaa ehkä kärsivän taiteilijan elämältä, mutta kyse ei ole siitä – sarjakuvan tekeminen vain kestää mahdollottoman pitkään.

TOSIASIOITA MAAILMALTA

<p>Uskovat tahtovat lapsensa omiin kouluihinsa. Esittelemme yhden niistä:</p> <p>Suomen ainoa New Age - koulu.</p>	<p>Otteita opetusohjelmasta:</p> <p>Kuvis</p> <p>Eikan aura on vihreä tänään, eli mitä se tarkoittaa, lapset?</p>	<p>Liikunta perustuu joogalento- ja psykokinesiaan.</p> <p>Yritä vielä! Nosta se pallo!</p>
<p>Matikka</p> <p>Universumi on loputon, mitä väliä siis on mitä on 4+4?</p>	<p>Bilsa</p> <p>Missä sijaitsee äjnâ-chakra?</p> <p>Kolmannessa silmässä. Hyvä!</p>	<p>Ensi kerralla:</p> <p>5. Kuka tappoi JFK:n? A: Marsilaiset B: CIA C: Peikot D: Kaikki ylläolevat</p> <p>Roswell 666 – yksityinen alakoulu salaliittoteoreetikoille.</p>

VOLLE